

**Цацарин В.В.,
старший преподаватель**

Тэматыка семінарскіх заняткаў па дысцыпліне “Гісторыя Беларусі” для студэнтаў 2 курса спецыяльнасці “Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны (гісторыя і музеалогія)” 1 семестр

Тэма 1. Эканамічнае жыццё і сацыяльныя супярэчнасці ў першай палове 19 ст.

1. Разлажэнне феадальна-прыгонніцкага ладу і фарміраванне капіталістычных адносін.
2. Люстрацыя дзяржаўных маёнткаў. Інвентарная рэформа.
3. Структура і формы арганізацыі прамысловай вытворчасці.
4. Гандаль. Узрастанне ролі гарадоў і мястэчак.

Літаратура

1. Белоруссия в эпоху феодализма: в 4 томах. Том III / Чепко В.В. – Минск: Изд-во Академии наук БССР, 1961.
2. Болбас, М.Ф. Развитие промышленности в Белоруссии (1795-1861 гг.) / М. Ф. Болбас. – Минск: Наука и техника АН БССР, 1966.
3. Гісторыя Беларусі: У 6 т. Т. 4. Беларусь у складзе Расійскай імперыі (канец XVIII — пачатак XX ст.) / М.В. Біч [і інш.]; Рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. — Мінск: Экаперспектыва, 2005. — 519 с.
4. Гісторыя беларускай дзяржаўнасці ў канцы XVIII – пачатку XXI ст. У 2 кн. / А.А.Каваленя (і інш.) ; рэдкал. : А.А.Каваленя (і інш.) ; Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т гісторыі. – Мінск : Беларус. навука, 2011.
5. Гісторыя сялянства Беларусі. У 3 т. Т. 1. Гісторыя сялянства Беларусі ад старажытнасці да 1861 г. / Я.К. Анішчанка, Г.Я. Галенчанка, В.Ф. Голубеў [і інш.]; пад рэд. В.І. Мялешкі [і інш.]. – Мінск : Беларуская навука, 1997. – 431 с.
6. История Беларуси в документах и материалах / Авт.-сост. И. Н. Кузнецов, В. Г. Мазец. – Минск: Амалфея, 2000.
7. Люты, А.М. Сацыяльна-эканамічнае развіццё Беларусі ў другой палове XVIII – першай палове XIX стагоддзя / А.М. Люты. – Мінск : Бел. гос. пед. ун-т, 2004.
8. Сацыяльна-эканамічнае развіццё Беларусі (канец XVIII — пачатак XX ст.) / В. В. Яноўская [і інш.]. – Мінск : Беларуская навука, 2020.
9. Сосна У.А. Фарміраванне саслоўна-групавога складу сялянства Беларусі ў канцы XVIII – першай палове XIX ст. / У. А. Сосна. – Мінск : БДУ, 2000.
10. Эканамічная гісторыя Беларусі / пад рэд. В.І. Галубовіча. – Мінск: Экаперспектыва, 1999.

Тэма 2. Грамадска-палітычнае жыццё у першай палове 19 ст.

1. Тайныя таварыствы вучнёўскай моладзі і іх дзейнасць.
2. Дзекабрысты ў Беларусі.
3. Паўстанне 1830–1831 гадоў.
4. Дэмакратызацыя грамадскага руху.

Літаратура

1. Гарбачова В.В. Паўстанне 1830–1831 гадоў на Беларусі. – Мінск: БДУ, 2001.
2. Гісторыя Беларусі: У 6 т. Т. 4. Беларусь у складзе Расійскай імперыі (канец XVIII — пачатак XX ст.) / М.В. Біч [і інш.]; Рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. — Мінск: Экаперспектыва, 2005. — 519 с.
3. Гісторыя беларускай дзяржаўнасці ў канцы XVIII — пачатку XXI ст. У 2 кн. / А.А.Каваленя (і інш.) ; рэдкал. : А.А.Каваленя (і інш.) ; Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т гісторыі. — Мінск : Беларус. навука, 2011.
4. Грамадска-палітычнае жыццё ў Беларусі, 1772–1917 гг. / А. У. Унучак [і інш.]. — Мінск: Беларуская навука, 2018.
5. Лепеш, О.В. Комитет западных губерний: организация и деятельность (1831–1848) / О.В.Лепеш. — Минск: РИВШ, 2010.
6. Луговцова, С.Л. Политика российского самодержавия по отношению к дворянству Белоруссии в конце XVIII – первой половине XIX века / С.Л. Луговцова. — Минск : Бел. гос. пед. ун-т, 1999.
7. Соколова, М.А. Общественное движение на территории Беларуси (XIX – начало XX в.) / М.А.Соколова. — Минск: Беларус. навука, 2011.
8. Швед, В.В. Беларускія старонкі дзекабрыстаў / В.В. Швед. — Мінск: БЕЛНДІДАС, 1998.

Тэма 3. Культура ў першай палове 19 ст.

1. Асвета. Фарміраванне сістэмы свецкай і духоўнай адукацыі.
2. Навука. Зараджэнне і развіццё беларусазнаўства, этнаграфіі і археалогіі.
3. Станаўленне новай беларускай мовы і літаратуры.
4. Архітэктура, мастацтва, музыка, тэатр.

Літаратура

1. Асветнікі зямлі Беларускай: 10 - пач. 20 ст. : энцыкл. давед. / рэдкал.: Г. П.Пашкоу [і інш.]. — Мінск : БелЭн, 2001. — 496 с.
2. Гісторыя Беларусі: У 6 т. Т. 4. Беларусь у складзе Расійскай імперыі (канец XVIII — пачатак XX ст.) / М.В. Біч [і інш.]; Рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. — Мінск: Экаперспектыва, 2005. — 519 с.
3. Загорнов, А.А. Цензура в Беларуси: законодательство и практика в первой половине XIX века / А.А. Загорнов. — БрГУим. Пушкина, 2006.

4. Культура Беларусі : энцыклапедыя: у 2 т. / рэдкал.: Т. У. Бялова [і інш.]. – Мінск : Бел. Энцыкл. імя П. Броўкі, 2010–2011.
5. Лыч Л. М., Навіцкі У. Л. Гісторыя культуры Беларусі / Л. Лыч, У. Навіцкі. – Мінск: НКФ «Экаперспектыва», 1996.
6. Очерки истории, науки и культуры Беларуси. IX–XX вв. – Минск, Навука і тэхніка, 1996.

Тэма 4. Адмена прыгону

1. Прычыны і пачатак падрыхтоўкі сялянскай рэформы.
2. Спецыфіка мясцовых “Палажэнняў” аб адмене прыгону.
3. Сялянскі рух пасля адмены прыгону. Змены ў рэалізацыі рэформы ў сувязі з паўстаннем 1863 года.
4. Рэформы аграрных адносін дзяржаўных сялян.

Літаратура

1. Революционный подъем в Литве и Белоруссии в 1861–1862 гг.: Сб. док. – М., Наука, 1964.
2. История Беларуси в документах и материалах / Авт.-сост. И. Н. Кузнецов, В. Г. Мазец. – Минск: Амалфея, 2000.
3. Гісторыя Беларусі: У 6 т. Т. 4. Беларусь у складзе Расійскай імперыі (канец XVIII — пачатак XX ст.) / М.В. Біч [і інш.]; Рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. — Мінск: Экаперспектыва, 2005. — 519 с.
4. Гісторыя сялянства Беларусі. У 3 т. Т. 2. Гісторыя сялянства Беларусі ад 1861 г. да сакавіка 1917 г. / Я.К. Анішчанка, Г.Я. Галенчанка, В.Ф. Голубеў [і інш.]; пад рэд. В.І. Мялешкі [і інш.]. — Мінск : Беларуская навука, 1997.
5. Крук, У.П. Сялянскі рух на Беларусі. 1864–1900. / У. П. Крук. – Мінск: Навука і тэхніка, 1993.
6. Эканамічная гісторыя Беларусі / пад рэд. В.І. Галубовіча. – Мінск: Экаперспектыва, 1999.

Тэма 5. Паўстанне 1863 года на Беларусі

1. Прычыны паўстання.
2. К. Каліноўскі і яго дзейнасць.
3. Арганізацыя паўстанцкіх атрадаў і іх дзейнасць на тэрыторыі Беларусі.
4. Меры царскай адміністрацыі ў сувязі з паўстаннем. М. Мураўёў.
Гісторыя беларускай дзяржаўнасці ў канцы XVIII – пачатку XXI ст. У 2 кн. / А.А.Каваленя (і інш.) ; рэдкал. : А.А.Каваленя (і інш.) ; Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т гісторыі. – Мінск : Беларус. навука, 2011.

Літаратура

1. Гісторыя Беларусі: У 6 т. Т. 4. Беларусь у складзе Расійскай імперыі (канец XVIII — пачатак XX ст.) / М.В. Біч [і інш.]; Рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. — Мінск: Экаперспектыва, 2005. — 519 с.
2. Гісторыя беларускай дзяржаўнасці ў канцы XVIII – пачатку XXI ст. У 2 кн. / А.А.Каваленя (і інш.) ; рэдкал. : А.А.Каваленя (і інш.) ; Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т гісторыі. – Мінск : Беларус. навука, 2011.
3. Грамадска-палітычнае жыццё ў Беларусі, 1772–1917 гг. / А. У. Унучак [і інш.]. – Мінск: Беларуская навука, 2018.
4. История Беларуси в документах и материалах / Авт.-сост. И. Н. Кузнецов, В. Г. Мазец. – Минск: Амалфея, 2000.
5. Каліноўскі, К. За нашу вольнасць: Творы, дакументы / К. Калиновский. – Мінск: Міжнар. фонд «Бел. кнігазбор», 1999.
6. Калиновский, К. Из печатного и рукописного наследия / К. Калиновский. – Минск: Беларус, 1988.
7. Паўстанне 1863–1864 гг. у Польшчы, Беларусі, Літве і Украіне: гісторыя і памяць: зб. навук. арт. / уклад.: В.В. Яноўская, А.У. Унучак, А.Э. Фірыновіч; рэдкал.: А.А. Каваленя [і інш.]; Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т гісторыі. – Мінск: Беларус. навука, 2014.
8. Паўстанне 1863-1864 гг.: вядомыя і невядомыя крыніцы беларускіх архіваў / А. Э. Фірыновіч. – Мінск: Беларус. навука, 2013.
9. Самбук, С.М. Политика царизма в Белоруссии во второй половине XIX века / С.М.Самбук. – Минск: Наука и техника, 1980.
10. Шалькевич В.Ф. Кастусь Калиновский: Страницы биографии / В. Ф. Шалькевич. – Минск : Университетское, 1988.

Тэма 6. Сельская гаспадарка Беларусі ў другой палове 19 ст.

1. Памешчыцкае і сялянскае землеўладанне.
2. Аграрны крызіс 1880-х гг. Спецыялізацыя сельскай гаспадаркі.
3. Сацыяльныя працэсы сярод сялянства.

Літаратура

1. Гісторыя Беларусі: У 6 т. Т. 4. Беларусь у складзе Расійскай імперыі (канец XVIII — пачатак XX ст.) / М.В. Біч [і інш.]; Рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. — Мінск: Экаперспектыва, 2005. — 519 с
2. Гісторыя сялянства Беларусі. У 3 т. Т. 2. Гісторыя сялянства Беларусі ад 1861 г. да сакавіка 1917 г. / Я.К. Анішчанка, Г.Я. Галенчанка, В.Ф. Голубеў [і інш.]; пад рэд. В.І. Мялешкі [і інш.]. — Мінск : Беларуская навука, 1997.
3. Каханоўскі, А. Г. Сацыяльная трансфармацыя беларускага грамадства (1861-1914 гг.) / А. Г. Каханоўскі. Мінск : БДУ, 2013.
4. Крук, У.П. Сялянскі рух на Беларусі. 1864–1900. / У. П. Крук. – Мінск: Навука і тэхніка, 1993.

5. Липинский, Л. П. Развитие капитализма в сельском хозяйстве Белоруссии (вторая половина XIX века) / Л. П. Липинский. – Минск: Наука и техника, 1971.

6. Сацыяльна-эканамічнае развіццё Беларусі (канец XVIII — пачатак XX ст.) / В. В. Яноўская [і інш.]. – Мінск : Беларуская навука, 2020.

7. Эканамічная гісторыя Беларусі / пад рэд. В.І. Галубовіча. – Мінск: Экаперспектыва, 1999.

Тэма 7. Прамысловасць і гарады Беларусі ў другой палове 19 ст.

1. Спецыялізацыя беларускай прамысловасці, яе галіновая структура.
2. Рост гарадоў. Мясцічкі. Фарміраванне фінансава-крэдытнай сістэмы.
3. Фарміраванне гандлёва-прамысловай буржуазіі.
4. Будаўніцтва чыгунак. Рачны транспарт.

Літаратура

1. Белоруссия в эпоху капитализма: Сб. док. и материалов: В 2 т. – Минск: Наука и техника, 1983;1990.

2. Гісторыя Беларусі: У 6 т. Т. 4. Беларусь у складзе Расійскай імперыі (канец XVIII — пачатак XX ст.) / М.В. Біч [і інш.]; Рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. — Мінск: Экаперспектыва, 2005. — 519 с.

3. Каханоўскі, А. Г. Сацыяльная трансфармацыя беларускага грамадства (1861-1914 гг.) / А. Г. Каханоўскі. Мінск : БДУ, 2013.

4. Сацыяльна-эканамічнае развіццё Беларусі (канец XVIII — пачатак XX ст.) / В. В. Яноўская [і інш.]. – Мінск : Беларуская навука, 2020.

5. Шыбека, З. В. Гарады Беларусі : (60-я гады XIX – пачатак XX стагоддзяў) / З. Шыбека. – Мінск : ЭўроФорум, 1997.

6. Эканамічная гісторыя Беларусі / пад рэд. В.І. Галубовіча. – Мінск: Экаперспектыва, 1999.

Тэма 8. Грамадска-палітычнае жыццё ў другой палове 19 ст.

- 1 «Заходнерусізм» і яго плыні.
- 2 Вытокі ідэалогіі беларускага нацыянальнага руху.
- 3 Народніцкія арганізацыі ў Беларусі ў першай палове 1880-х гг.
- 4 Эвалюцыя рабочага руху. Распаўсюджванне марксізму.

Літаратура

1. Біч, М.В. Беларускае адраджэнне ў XIX–пачатку XX ст. Гіст. асаблівасці, узаемаадносіны з інш. народамі / М.В. Біч. – Мінск: Навука і тэхніка, 1993.

2. Бригадин, П.И. Эсеры в Беларуси (конец XIX в. – февраль 1917 г.) / П.И. Бригадин. – Минск: Згода, 1994.

3. Гісторыя Беларусі: У 6 т. Т. 4. Беларусь у складзе Расійскай імперыі (канец XVIII — пачатак XX ст.) / М.В. Біч [і інш.]; Рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. — Мінск: Экаперспектыва, 2005. — 519 с.

4. Гісторыя беларускай дзяржаўнасці ў канцы XVIII – пачатку XXI ст. У 2 кн. / А.А.Каваленя (і інш.) ; рэдкал. : А.А.Каваленя (і інш.) ; Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т гісторыі. – Мінск : Беларус. навука, 2011.

5. Грамадска-палітычнае жыццё ў Беларусі, 1772–1917 гг. / А. У. Унучак [і інш.]. – Мінск: Беларуская навука, 2018.

6. Каханоўскі, А. Г. Сацыяльная трансфармацыя беларускага грамадства (1861–1914 гг.) / А. Г. Каханоўскі. Мінск : БДУ, 2013.

7. Публицистика белорусских народников. – Минск, Изд-во БГУ, 1993.

8. Соколова, М.А. Общественное движение на территории Беларуси (XIX – начало XX в.) / М.А.Соколова. – Минск: Беларус. навука, 2011.

9. Цьвікевіч А. «Западно-руссизм». Нарысы з гісторыі грамадскай мыслі на Беларусі ў XIX і пачатку XX в./ А.Цьвікевіч. – Мінск: Навука і тэхніка 1993.

10. Швед, В.В. Паміж Польшчай і Расіяй: Грамадска-палітычнае жыццё на землях Беларусі (1772–1863) / В.В. Швед. – Гродна : ГрДУ, 2001.

Тэма 9. Культура Беларусі ў 1860-90-я гг. Фарміраванне беларускай нацыі.

1. Умовы і сацыяльна-класавыя асаблівасці ўтварэння беларускай нацыі.

2. Палітыка ўрада ў галіне адукацыі.

3. Вывучэнне этнаграфіі, гісторыі і культуры Беларусі

4. Развіццё мастацкай літаратуры.

5. Архітэктура. Тэатр і музыка. Жывапіс:

Літаратура

1. Асветнікі зямлі Беларускай: 10 - пач. 20 ст. : энцыкл. давед. / рэдкал.: Г. П.Пашкоў [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 2001. – 496 с.

2. Ганчар, А.И. Римско-католический костел в Беларуси (1864 – 1905 гг.)/ А.И.Ганчар., – Гродно: ГГАУ, 2008.

3. Гісторыя Беларусі: У 6 т. Т. 4. Беларусь у складзе Расійскай імперыі (канец XVIII — пачатак XX ст.) / М.В. Біч [і інш.]; Рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. — Мінск: Экаперспектыва, 2005. — 519 с.

4. Культура Беларусі : энцыклапедыя: у 2 т. / рэдкал.: Т. У. Бялова [і інш.]. – Мінск : Бел. Энцыкл. імя П. Броўкі, 2010–2011.

5. Лыч Л. М., Навіцкі У. Л. Гісторыя культуры Беларусі / Л. Лыч, У. Навіцкі. – Мінск: НКФ «Экаперспектыва», 1996.

6. Очерки истории, науки и культуры Беларуси. IX–XX вв. – Минск, Навука і тэхніка, 1996.

Тэма 10. Сацыяльна-эканамічнае развіццё у пачатку XX ст

1. Стан і развіццё прамысловасці, яе структура і спецыялізацыя.
2. Рост гарадоў. Банкі, транспарт і гандаль.
3. Сталыпінская рэформа і асаблівасці рэалізацыі ў Беларусі.
4. Земская рэформа ў беларускіх губернях, яе асаблівасці.

Літаратура

1. Белоруссия в эпоху капитализма: Сб. док. и материалов: В 2 т. – Минск: Наука и техника, 1983;1990.
2. Гісторыя Беларусі: У 6 т. Т. 4. Беларусь у складзе Расійскай імперыі (канец XVIII — пачатак XX ст.) / М.В. Біч [і інш.]; Рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. — Мінск: Экаперспектыва, 2005. — 519 с.
3. Гісторыя беларускай дзяржаўнасці ў канцы XVIII – пачатку XXI ст. У 2 кн. / А.А.Каваленя (і інш.) ; рэдкал. : А.А.Каваленя (і інш.) ; Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т гісторыі. – Мінск : Беларус. навука, 2011.
4. Документы и материалы по истории Белоруссии (1900–1917). Т. 3. – Минск, Изд-во АН БССР, 1953.
5. Липинский, Л. П. Столыпинская аграрная реформа в Белоруссии / Л. П. Липинский. – Минск: БГУ, 1978.
6. Сацыяльна-эканамічнае развіццё Беларусі (канец XVIII — пачатак XX ст.) / В. В. Яноўская [і інш.]. – Мінск : Беларуская навука, 2020.

Тэма 11. Грамадска-палітычнае жыццё Беларусі ў 1907-1914 гг.

- 1 Палітычныя пазіцыі партый і арганізацый.
- 2 Дынаміка і характар рабочага і сялянскага рухаў.
- 3 Грамадска-палітычны рух у Беларусі ў час выбараў у III і IV Думы.
- 4 Беларускі нацыянальна-вызваленчы рух. «Наша ніва».

Літаратура

1. Біч, М.В. Беларускае адраджэнне ў XIX–пачатку XX ст. Гіст. асаблівасці, узаемаадносіны з інш. народамі / М.В. Біч. – Мінск: Навука і тэхніка, 1993.
2. Бригадин, П.И. Эсеры в Беларуси (конец XIX в. – февраль 1917 г.) / П.И. Бригадин. – Минск: Згода, 1994.
3. Гісторыя Беларусі: У 6 т. Т. 4. Беларусь у складзе Расійскай імперыі (канец XVIII — пачатак XX ст.) / М.В. Біч [і інш.]; Рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. — Мінск: Экаперспектыва, 2005. — 519 с
4. Гісторыя беларускай дзяржаўнасці ў канцы XVIII – пачатку XXI ст. У 2 кн. / А.А.Каваленя (і інш.) ; рэдкал. : А.А.Каваленя (і інш.) ; Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т гісторыі. – Мінск : Беларус. навука, 2011.

5. Грамадска-палітычнае жыццё ў Беларусі, 1772–1917 гг. / А. У. Унучак [і інш.]. – Мінск: Беларуская навука, 2018.
6. Документы и материалы по истории Белоруссии (1900–1917). Т. 3. – Минск, Изд-во АН БССР, 1953.
7. Забаўскі, М.М. Расійская Дзяржаўная дума ў лёсах Беларусі (1906—1917 гг.) / М. М. Забаўскі. – Мінск : БДПУ, 2008.
8. Каханоўскі, А. Г. Сацыяльная трансфармацыя беларускага грамадства (1861–1914 гг.) / А. Г. Каханоўскі. Мінск : БДУ, 2013.
9. Коршук, В.К. Политические партии: история и современность. Учеб.-метод. комплекс для студентов гуманитар. фак. / В.К. Коршук, И.Ф. Романовский, Е.А. Гребень. Минск, 2007.
10. Липинский, Л. П. Крестьянское движение в Белоруссии в 1914–1917 гг. / Л. П. Липинский. – Минск: Издательство БГУ, 1975.
11. “Наша Ніва” і беларускі нацыянальны рух (1906–1915 гг.) / А.У.Унучак. – Мінск: Беларуская навука, 2008.
12. Слобожанин, В. П. Земское самоуправление в Беларуси (1905–1917 гг.)/ В. П. Слобожанин. – Мінск: Институт философии и права АН Беларуси, 1994.
13. Соколова, М.А. Общественное движение на территории Беларуси (XIX – начало XX в.) / М.А.Соколова. – Минск: Беларус. навука, 2011.
14. Унучак, А.У. «Наша ніва» і беларускі нацыянальны рух (1906 – 1917 гг.) / А.У. Унучак. – Мінск: Беларуская навука, 2008.
15. Янушкевіч, Я. Неадменны сакратар адраджэння: Вацлаў Ластоўскі / Я. Янушкевіч. – Мінск: Навука і тэхніка, 1995.

Тэма 12. Культура Беларусі у пачатку ХХ ст.

1. Школа, асвета і адукацыя.
2. Навука і навуковыя даследаванні.
3. Развіццё беларусазнаўства.
4. Архітэктура. Выяўленчае мастацтва. Беларускі тэатр і музыка.

Літаратура

1. Асветнікі зямлі Беларускай: 10 - пач. 20 ст. : энцыкл. давед. / рэдкал.: Г. П.Пашкоу [і інш.]. – Минск : БелЭн, 2001. – 496 с.
2. Гісторыя Беларусі: У 6 т. Т. 4. Беларусь у складзе Расійскай імперыі (канец XVIII — пачатак ХХ ст.) / М.В. Біч [і інш.]; Рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. — Мінск: Экаперспектыва, 2005. — 519 с
3. Культура Беларусі : энцыклапедыя: у 2 т. / рэдкал.: Т. У. Бялова [і інш.]. – Мінск : Бел. Энцыкл. імя П. Броўкі, 2010–2011.
4. Лыч Л. М., Навіцкі У. Л. Гісторыя культуры Беларусі / Л. Лыч, У. Навіцкі. – Мінск: НКФ «Экаперспектыва», 1996.
5. “Наша Ніва” і беларускі нацыянальны рух (1906–1915 гг.) / А.У.Унучак. – Мінск: Беларуская навука, 2008.

6. Очерки истории, науки и культуры Беларуси. IX–XX вв. – Минск, Навука і тэхніка, 1996.

РЕПОЗИТОРИЙ ГГУ ИМЕНИ Ф. СКОРИНЫ